

המכללה לביטחון לאומי

מחזור מ"ז, 2019-2020

מטלת סיכום

סמינר שחיתות ציבורית

פרשת מלכה לייפר

מגישה: סימונה הלפרין

מרצה: ד"ר דורון נבות

מדריך מלווה: ערן קמין

אפריל 2020

ביום 10.7.2013, הגישה ממשלת אוסטרליה לישראל, מכוח הסכם ההסגרה שבין מדינת ישראל לבין אוסטרליה, בקשה להסגיר לידיה את מלכה לייפר (להלן: "לייפר"), אזרחית ישראלית, אשר התגוררה באוסטרליה בין השנים 2001 ל 2008, על מנת שתעמוד שם לדין. על פי בקשת ההסגרה, לייפר, אשר היתה מורה ולאחר מכן מנהלת בבית הספר התיכון החרדי לבנות "עדת ישראל" במלבורן, אוסטרליה, ביצעה בין השנים 2004 ל 2008 עבירות מין חמורות בשלש אחיות קטינות שלמדו בבית הספר. על פי הראיות שצורפו לבקשת ההסגרה, לייפר – מורה ואחר כך מנהלת כריזמטית - איתרה את נזקקותן של המתלוננות, ובזו אחר זו שעבדה אותן לצרכיה המיניים. מיד עם חשיפת הפרשה נמלטו לייפר ומשפחתה לישראל.

בקשת ההסגרה נבחנה בפרקליטות ונמצאה מבוססת היטב, ומצדיקה הסגרה על פי הסכם ההסגרה. ביום 17.8.2014 הוגשה עתירה לבית המשפט המחוזי בירושלים על מנת שיכריז על לייפר בת הסגרה לאוסטרליה.

לייפר לא התייצבה לאף אחד מהדיונים בעניינה, והתאשפזה ימים בודדים לפני כל דיון בשל "התקף פסיכוטי".

ביום 15.4.2015 בדק הפסיכיאטר המחוזי של מחוז ירושלים, ד"ר יעקב צ'רנס, את המשיבה, וקבע כי היא כשירה לעמוד לדין. ביום 3.1.2016 שב ד"ר צ'רנס ובדק את המשיבה והפעם שינה את טעמו וקבע כי היא אינה כשירה לעמוד לדין. על קביעתו זו חזר ד"ר צ'רנס בחוות דעתו מיום 4.4.2016. בחוות דעתו, שהיקפה שלושה עמודים, לא אבחן ד"ר צ'רנס מהי המחלה ממנה סובלת המשיבה, אלא קבע כי היא נמצאת במהלכו של "גל פסיכוטי", והביע דעתו כי יתכן והדיונים המשפטיים מחריפים את מצבה. הוא ציין כי איננו מכיר טיפול תרופתי שיועיל על מנת שהמשיבה תוכל להתייצב לדיונים בבית המשפט.¹

בהסתמך על חוות דעת זו, הוציא בית המשפט צו טיפול פסיכיאטרי כפוי (הטיפול כלל חובת התייצבות במרפאה פסיכיאטרית אחת לחודש בלבד – ס.ה) לעשר שנים (מותנה בבחינה פסיכיאטרית מחודשת מדי 6 חודשים) והליכי ההסגרה הופסקו.

ב 2017 התקבל מידע מודיעיני שלייפר מנהלת אורח חיים נורמטיבי ומתחזה לחולה על מנת להמנע מהסגרה – מידע שאושש בחקירת משטרה סמויה, שהסתיימה בהמלצה להעמדה לדין באשמת שיבוש הליכי משפט. הליכי ההסגרה חודשו ב 2018, ובית המשפט אישר מעצרה – אך באוקטובר 2019 הורה לשחררה ממעצר למעצר בית, אך בעקבות ערר של הפרקליטות נעצר שחרורה, עד קבלת החלטה סופית בעניין כשירותה הנפשית.

בחודש מאי ש.ז. צפוי דיון נוסף – לדיון בחוות דעת פאנל המומחים שמונה על ידי בית המשפט (פאנל המומחים הכריע, בינואר 2020, שלייפר מתחזה וכשירה לעמוד לדין) בתקווה להכריע סופית בסוגיית כשירותה של לייפר לעמוד לדין, ולשם כך – להיות ברת הסגרה לאוסטרליה.

¹ מתק סיכומי הפרקליטות לבית המשפט המחוזי בירושלים, תה"ג 14-08-23733 בפני כב' השופטת ח. מ. לומפ, היועץ המשפטי לממשלה נ' מלכה לייפר.

הסוגיה במוקד העבודה איננה פרשת לייפר, אלא השחיתות הגלומה במעשים בהם מואשם ס' השר דאז (וכיום השר) ליצמן.

ב 2019 הגישה המשטרה המלצה להעמיד לדין את שר הבריאות יעקב ליצמן, על ביצוע עבירות של הדחת עד, מרמה והפרת אמונים. השר ליצמן נחשד כי פעל לטובת לייפר, אשר מצאה מקלט בקהילה החרדית בעמנואל מאז ברחא לארץ ב 2008, ולכאורה השפיע תוך ניצול תפקידו כסגן שר הבריאות (והממונה על משרד הבריאות בפועל) על פסיכיאטרים להוציא חוות דעת שתמנע את הסגרתה.

לפי החשד, ליצמן פנה מספר פעמים לפסיכיאטרים מחוזיים הכפופים למרותו מתוקף תפקידו, שאמורים להעביר חוות דעת לבית המשפט על מצבה הנפשי של לייפר. נפגש עם הפסיכיאטרים בארבע עיניים והעביר להם מסר לגבי חוות הדעת הרצויה מבחינתו. תמורת חוות הדעת הרצויה הבטיח להם קידום.

על פי אחת הטענות מעורב בפרשת לייפר גם כסף רב, שמקורו בחסידות גור, במטרה למנוע הסגרתה לאוסטרליה, אך גם למנוע מתיבת פנדורה גדולה ואפלה של עבירות מין במגזר הדתי מלהיפתח.

ב-2015, לבקשת בית המשפט, בדק את לייפר הפסיכיאטר המחוזי בירושלים וקבע כי היא כשירה לעמוד לדין ולכן ניתן להסגירה. ליצמן, על פי ממצאי המשטרה, פנה אליו והבהיר לו כי מבחינתו - דרושה חוות דעת שונה. בתוך מספר חודשים, אותו פסיכיאטר הוציא חוות דעת מנוגדת לחלוטין, שקובעת שלייפר לא כשירה לעמוד לדין ואינה ברת הסגרה.

לאחר מכן, בהמשך ההליך, נזקק בית המשפט לחוות דעת נוספת. אותו פסיכיאטר המחוזי חש אי נוחות בשל התערבותו של ליצמן, והעביר את המשימה לסגנו. הסגן כתב חוות דעת שקבעה כי לייפר כשירה לעמוד לדין - ועל פי המשטרה זכה גם הוא לשיחה אישית מסגן השר, שהבהיר לו כי חוות הדעת אינה לרוחו. חוות הדעת הזו כבר לא שונתה. אחד הפסיכיאטרים שהעידו בתיק אמר לחוקרי המשטרה²:

"מה אתם רוצים ממני? אני פקיד. יושב מולי שר בכיר, אני יודע בדיוק מה מקומי ומה

מקומו ומה נדרש ממני."

² דולב, ד, שיחת ההבהרה לפסיכיאטר והגנה על "מסעדת הבית": כך עבדה שיטת ליצמן, וואלה, 6.8.2019

מלכה לייפר ופרקליטיה:

לייפר הוברחה מאוסטרליה ב 2008 על מנת להמלט מהעמדה לדין בגין 74 סעיפי אישום בעבירות של הטרדה מינית ואינוס בתלמידות מבית הספר החרדי שניהלה במלבורן.

לייפר משתייכת לחסידות גור, והופעל בשמה ועבורה לחץ שסגן שר הבריאות ונציג חסידות גור בממשלה, יעקב ליצמן, הפעיל לחץ על הפסיכיאטר המחוזי בירושלים ד"ר צ'רנס ועל פסיכיאטרים עובדי השירות הציבורי לנפק חוות דעת "נכונות" – שימנעו הסגרתה לאוסטרליה.

סגן השר ליצמן וחסידות גור

סגן השר ליצמן רואה עצמו כשליח ציבור במובן צר ומעוות – לא שליח כלל הציבור, הנאמן לקיום החוק כלשונו וברוחו, אלא שליח מורו ורבו, האדמו"ר מגור, והגנה על החסידות ועל הקהילה. זאת בניגוד לחובת הנאמנות שעובד הציבור חב לציבור, שמשמעה בראש ובראשונה שעליו לתת את כל מעייניו לטובת הציבור מתוך **נאמנות למדינת ישראל ולחוקיה**. משמעותה של יושרה ציבורית היא שחובתו של עובד הציבור למלא ביושר את התפקידים המוטלים עליו ולעשות כמיטב יכולתו במסגרת הדין, **להגשמת האינטרס הציבורי שעליו הוא אמון מתוקף תפקידו**.³

האינטרסים שעמדו לנגד עיניו של ס' השר ליצמן, כשפעל למנוע הסגרתה של לייפר, היו ציות ומימוש מחויבותו לאדמו"ר מגור ולקהילה מטעמה נשלח לשרת בפוליטיקה – הגנה על חברת קהילת גור מפני הסגרה למשפט באוסטרליה, וכן האינטרס הרחב יותר במגזר החרדי – למנוע טיפול משפטי בעבירת מין – טאבו בפני עצמו בחברה החרדית, ועל אחת כמה וכמה עבירת מין על ידי אישה. כותב צביקי פליישמן, בעל תואר שני בפסיכולוגיה קלינית ומייסד "לא תשתוק" וסמנכ"ל חקירות בארגון JCW:⁴

מקרי פגיעה מינית בקהילה מערערת גם אותם, ומותירה אותם נבוכים ומבולבלים, והם ינסו לסגור את המקרה בלי שייצא "החוצה". שהרי אסור שאיש ידע את הסוד הגדול, שבקהילה המוצלחת, הטובה והאדוקה שלנו, מתרחשות פגיעות. והשידוך, מה יהיה עם השידוך של ילדי הפוגע, אם ידעו שהוא בעייתי; ואיך נפרנס את משפחתו כשהוא יישב בכלא? זוהי רק דוגמה לשיקולים מעוותים הרואים את טובת שם הקהילה מול טראומה של ילד קטן שנושא בתוכו פגיעה קשה ותחושות אשם אימות.

שיקולים כאלו ינווטו את טיפול המערכת הקהילתית בפגיעה, לכיוון מתעלם ולא מקצועי. מכאן, הדרך להשתקה, האשמת הקורבן, האדרת הפוגע ולרמיסת הקורבן, קצרה מאוד.

חצר האדמור מגור התגייסה לסגור שורות ולהגן על חברי הקהילה, וכך היה על פי החשד גם במקרה של לייפר – והפניה לליצמן להתגייס לטובת חוות הדעת שתמנע הסגרתה לאוסטרליה. אולם חקירת המשטרה (להב 433) בנושא טרפה את הקלפים - וחברי הכנסת של יהדות התורה סירבו להתייחס לפרשה עם פרוץ החדשות בנושא באופן פומבי, ובשיחות סגורות שדווחו בכתבה ב Ynet⁵ ניסו לשדר עסקים כרגיל:

³ מרדכי קרמניצר, דורון נבות, נאוה בן אור, גיא ורטהיים, עמיר פוקס, **מרמה והפרת אמונים / בחינה ביקורתית והמלצות לשיפור החקיקה**, המכון הישראלי לדמוקרטיה, עמ' 13.

⁴ פליישמן צביקי, **השתיקה בעולם החרדי כלפי פגיעות מיניות חייבת להיפסק**, גלובס, 28.10.2019.

⁵ קובי נחשוני, **דאגה ביהדות התורה: "מוטרדים מאוד מחקירת ליצמן"**, 17.2.2019.

אחד מהם אמר: "על מה חוקרים אותנו, על זה שאנחנו עוזרים לציבור? שיחקרו". אחר הצהיר: "אין לזה שום השפעה, אנחנו לא מתעסקים בזה."

ואולם גורם שלישי במפלגה טוען שמדובר רק בהעמדת פנים, וסירובם להתראיין אינו מקרי. "זה מטריד אותנו, מטריד מאוד", גילה, "אם המצב היה רגוע כפי שהם מתארים היית רואה את כולנו עומדים בשורה ומגבים את ליצמן בתקשורת, ולא שותקים כמו דגים."

הפסיכיאטר המחוזי (ופסיכיאטרים בשירות הציבורי)

כפי שצוטט אחד הפסיכיאטרים בכתבתו של דניאל דולב בוואלה, **"מה אתם רוצים ממני? אני פקיד. יושב מולי שר בכיר, אני יודע בדיוק מה מקומי ומה מקומו ומה נדרש ממני"**.

הפסיכיאטר המחוזי והפסיכיאטרים בשירות הציבורי נדרשים לתת חוות דעת בדבר מצבה הנפשי של לייפר, כאשר השר הממונה מבהיר להם מה חוות הדעת הרצויה, אותה יכולים לנמק בקלות לכאורה – שכן לייפר מספקת התנהגויות פסיכוטיות שיכולות להצדיק אבחנת אי כשירות (גם אם פסיכיאטרים מומחים קבעו שזו התחזות).

אם יספקו את חוות הדעת ה"רצויה" – יזכו לקידום והערכה מצד השר הממונה. אם יספקו חוות דעת אחרת – עלולים לסבול השלכות ופגיעה.

כך הפסיכיאטר המחוזי של ירושלים וראש שירותי בריאות הנפש נפלו במבחן היושרה המקצועית בשינוי חוות הדעת המקורית בשל לחץ השר הממונה ליצמן, וחודשים אחדים אחרי שנתנו חוות דעת מקצועית לפיה היא כשירה לעמוד לדין, מגישים – כל אחד בנפרד – חוות דעת הפוכה.

בפרסום בידיעות אחרונות⁶ מכחישים ד"ר גדי לובין וד"ר קובי צ'רנס, שני הרופאים שכתבו את חוות הדעת שלפיה לייפר אינה כשירה לעמוד לדין שהופעל עליהם לחץ מצד סגן שר הבריאות יעקב ליצמן או מישוהו ממקורביו.

קל להבין את ההכחשה, שכן שינוי של חוות דעת מסיבות לא מקצועיות, שיכולות למנוע מחשודה לעמוד למשפט, עלול להביא לשלילת רישיונם לעסוק ברפואה.

"אנשיו של ליצמן פונים אלינו בבקשת סיוע ואנחנו נדרשים לתת מענה", אמר גורם בכיר באחת מקופות החולים. "תמיד זה קשור למישוהו מהאוכלוסייה החרדית. פעם אחת זה להקדים תור, ופעם אחרת זה לאשר תרופה שאינה בסל התרופות. אף אחד לא יכול לעמוד בפני בקשות כאלו ואנחנו נאלצים להיענות להן. הסיפור של לייפר הוא רק קצה הקרחון. אם מישוהו יבדוק את כל האירועים של ליצמן מעורב בהם, סגן השר יהיה בחדרי החקירות עד אחרי הבחירות."

גורם לשעבר במשרד הבריאות הוסיף: "כולם מכירים את השיטה שבה ליצמן עבד, הוא טוען שהוא לא מתערב אבל המסר ברור – אשרו את הטיפול או סדרו תור. הדבר הזה מנוגד לכללי האתיקה והמנהל התקין. ליצמן מרגיש שהוא מעל החוק. אף שר לפניו לא נהג ככה. לא מעט רופאים פנו אליו כשהם אובדי עצות ולא יודעים איך לנהוג במצבים האלו."

העדויות הללו ממחישות את השיקולים ומערך האינטרסים והאיזונים שבכירי מערכת הבריאות נחשפו להם במהלך כהונתו הארוכה של ליצמן.

האיום ב"מקל" הפגיעה – הן אישית, עצירת קידום / תפקיד, הן מערכתית – מניעת תקציבים ופגיעה מנהלית במי שמסרב להתיישר על פי דרישות השר הממונה, אל מול ה"גזר" – הבטחת הקידום, משאבים למערכת ועוד הטו את שיקול הדעת המקצועי והנקי – ותמיד למען מבקש מהקהילה החרדית.

משרד המשפטים והפרקליטות

המחלקה הבינלאומית בפרקליטות המדינה אחראית על יישום שיתוף הפעולה הבינלאומי במאבק בפשיעה, ולעניינינו – המחלקה אחראית על תחום ההסגרה (והעזרה המשפטית). בתחום ההסגרה, המחלקה אחראית על יישום מחויבותה הבינלאומית של ישראל להסגרת עבריינים שנמלטו מחו"ל לתוך ישראל. במסגרת זו עמדה המחלקה בקשר שוטף עם משרד פרקליט המדינה באוסטרליה, בין היתר, לבחינת הדרישות הייחודיות לישראל בהליכי הסגרה – קיומן של ראיות המספיקות לצורך העמדה לדין של האדם בישראל.

במקרה לייפר, הליך שאמור היה להיות הליך פשוט – הסגרה בהתאם למחויבות על פי אמנה בינלאומית – מתמשך למעלה משבע שנים, בשל התחזותה של לייפר לסובלת ממחלת נפש, ומטרפד את עמידת מדינת ישראל בהתחייבויותיה הבינלאומיות לאוסטרליה.

במהלך שנות ניהול הליך ההסגרה עמדה המחלקה הבינלאומית בקשר הדוק עם רשויות אוסטרליה, ומעדכנת אותן בכל התפתחות. במהלך אותן שנים אף נפגשו נציגי המחלקה מספר פעמים עם שלוש המתלוננות, ועמדו אתן בקשר שוטף, לשם מתן הסברים על ההליך ובדבר הצפוי במסגרתו.

כתפיסה, תפקיד הפרקליטות לאפשר מימוש המחויבות המשפטית – והסגרת לייפר כך שתעמוד לדין בפרשה המינית הקשה בה מואשמת באוסטרליה.

הפרקליטות מחויבת לא רק למימוש התחייבויותיה המשפטיות של ישראל על פי האמנה, אלא גם לשימור קשרי העבודה עם מקביליה במשרד המשפטים באוסטרליה, והתמשכות הליכי ההסגרה במשך 7 שנים פוגעים בטיב קשרי עבודה אלו, ועלולים להשליך גם על נכונות מערכת המשפט האוסטרלית לפעול ולסייע לישראל בזירת המשפט הבינלאומי.

קשרים ונכונות אלו קריטיים עבור ישראל, והנשיא ריבלין במהלך ביקורו הודה לראש ממשלת אוסטרליה על התנגדותה לחקירה בינלאומית נגד ישראל בגין פשעי מלחמה נגד פלסטינים והגדיר אותה "מגדלור" שסייע לעולם להבין את העמדה הישראלית.⁷

המשטרה

⁷ יונתן ליס ואי פי, ריבלין דן עם ראש ממשלת אוסטרליה על הסגרת לייפר: "לא נאפשר לאיש להימלט מהחוק", הארץ, 26.2.2020

לה"ב 433 ניהלו את חקירת ס' השר ליצמן. בספטמבר 2019 המשטרה הודיעה כי התגבשה תשתית ראייתית נגדו בעבירות של מרמה והפרת אמונים והדחה בעדות. המשטרה, כגוף האמון על פענוח פרשות שחיתות ציבורית, הפרת אמונים ושיבוש הליכי משפט, פתחה בחקירה עם קבלת המידע המודיעיני. החקירה נפתחה בעקבות תחקיר חיצוני – במקרה זה, לא תחקיר עיתונאי אלא חקירה ביוזמת הארגון היהודי JCW התומך ומלווה את נפגעות לייפר. החקירה בתיק 1452 הסתעפה לאור דפוס פעולה של ליצמן – של הפעלת לחץ על גורמי מקצוע למען גורמים בקהילה החרדית (נוסף למקרה לייפר, פעל למנוע סגירת מעדנייה בה נהג לסעוד ולרכוש מוצרי מזון ומקרים נוספים).

משרד החוץ:

יחסי ישראל אוסטרליה חזקים, ומבוססים הן על זהות ערכים, היסטוריה (עוד טרם קום המדינה – השתתפות אוסטרליה בקרב באר שבע בשלהי מלחמת העולם הראשונה), קהילה יהודית חזקה, חזקה ואוהדת ישראל. יחסים קרובים אלו הועבו לאור התמשכות פרשת לייפר, כשהנושא הגיע לכדי שיחות ותכתובת בדרג ממשלתי – והיה הנושא האחד שהעיב על ביקורו המוצלח סך הכל של הנשיא ריבלין באוסטרליה בראשית 2020.

סוגיית הסגרת לייפר היה נושא מרכזי בכל השיחות המדיניות של הנשיא במהלך ביקורו, כשמחד, שני הצדדים מקפידים לבטא את אמונם במערכת המשפט, ולהדגיש את עצמאותה, ומאידך – להביע "אמון מלא בכך שמדינת ישראל לא תאפשר למי שביצע פשע להשתמש במדינה ובמוסדותיה כמגן מפני משפט צדק על פי החוק"⁸.

פרשת לייפר מהווה משבר ביחסים עם הקהילה היהודית הגדולה והמבוססת באוסטרליה, המונה כ-120 אלף חברים. גורמים בכירים בקהילה אף הגדירו את הפרשה הזו כ"משבר יותר חמור ביחסים בין הקהילה לבין מדינת ישראל מאשר אסון גשר המכבייה", בו קיפחו את חייהם ארבעה מחברי המשלחת האוסטרלית, ועוד 69 ספורטאים אוסטרלים נפצעו.

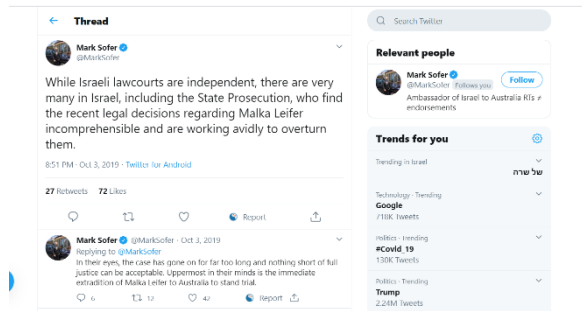
חבר הפרלמנט האוסטרלי, ג'וש ברנס, שמגיע מאזור הבחירה שבו ממוקם בית הספר לבנות שאותו ניהלה לייפר אמר כי הידידות בין ישראל לאוסטרליה צריכה ללכת לשני הכיוונים. לדבריו, "אוסטרליה היא ידידה של ישראל אבל ברגע זה הידידה שלנו מאכזבת אותנו".

פרשת לייפר היתה הסוגיה היחידה שהעיבה על ביקור ראש הממשלה באוסטרליה ב-2017, וביתר שאת ביקור הנשיא ריבלין בפברואר 2020.

החלטת בית המשפט מאוקטובר 2019 לשחרר את לייפר למעצר בית (החלטה שהתהפכה בערר שהגישה המדינה לבית המשפט העליון) הביאה להתבטאות חריגה של שגריר ישראל באוסטרליה מרק סופר בטוויטר:

"בעוד בתי המשפט בישראל עצמאיים, רבים בישראל, כולל בפרקליטות המדינה, סבורים שהחלטות בית המשפט בנושא בלתי נתפשות ועובדים ללא לאות להפכן. בעיניהם, הקייס נגרר מעל ומעבר, ולא ניתן לקבל פחות מאשר צדק מלא. הסגרת לייפר לאוסטרליה על מנת לעמוד למשפט עומד בראש סדר העדיפויות של כלל הגורמים":

⁸ מתוך מכתב מנכל בית הנשיא לשגריר ישראל באוסטרליה ערב ביקור הנשיא, פברואר 2020.

התבטאות חריגה בחריפותה זו ממחישה את מידת הרגישות המדינית של פרשה זו, שעלתה בחודשים האחרונים בשיחות בין שרת החוץ האוסטרלית לשר החוץ כץ, בין ראש ממשלת אוסטרליה לראש הממשלה נתניהו ולנשיא ריבלין, וכן חברי פרלמנט אוסטרלים ופוליטיקאים בכירים בישראל.

מינויו של ליצמן לשר הבריאות בדצמבר 2019 זימן תגובות חריפות במיוחד.

מארגון JCW המלווה את קורבנותיה של לייפר, נמסר בתגובה: "מינויו של יעקב ליצמן לשר הבריאות הוא סטירה בפניהן של כל קורבנות ההתעללות המינית בילדים בישראל ובכלל. חובה לזכור כי המשטרה המליצה להעמיד את ליצמן לדין בגין ניצול לכאורה של מעמדו ומרותו במשרד הבריאות, במטרה להשפיע באופן פסול על שיקול דעתם של פסיכיאטרים, על מנת למנוע את הסגרתה לאוסטרליה של לייפר, שמבוקשת לדין על עשרות רבות של אישומים קשים. לדעתנו מקומו של ליצמן הוא על ספסל הנאשמים ובוודאי לא סביב שולחן הממשלה".⁹

נשיא הפדרציה הציונית במדינה, ג'רמי לייבלר, פרסם מכתב ששלח לראש הממשלה נתניהו ובו מחה על קידומו של ליצמן: "אני כותב לך את המכתב הזה בלב כבד. כאשר נפגשנו רק לפני כמה חודשים הבטחת לי שהממשלה שלך תעשה כל שבכוחה לקדם את הסגרתה של לייפר כדי לעמוד לדין על הפשעים החמורים שהיא מואשמת שביצעה. הצבעת בצדק על כך שהנושא עומד בפני מערכת המשפט הישראלית, שכמו המערכת המקבילה באוסטרליה, היא עצמאית ולא תלויה בממשלה. החלטתך למנות את יעקב ליצמן לתפקיד שר הבריאות היא סטירה בפניה של הקהילה היהודית באוסטרליה, העם האוסטרלי, קהילת עולי אוסטרליה בישראל וניצולי הפשעים לכאורה של לייפר. משטרת ישראל המליצה להגיש כתב אישום נגד ליצמן על שוחד, הונאה, הפרת אמונים והטרדת עדים. יעקב ליצמן רשאי ליהנות מחזקת החפות. עם זאת, קידומו לשר הבריאות כאשר האשמות חריפות כאלה נחקרות – שולח מסר נוראי לעם האוסטרלי, והכי חשוב – לקורבנות המעשים של לייפר. בשם הקהילה היהודית האוסטרלית אני מפציר בך לשקול מחדש את המינוי עד אשר החקירה נגד ליצמן תסתיים".¹⁰

ניתוח ועמדה:

⁹ טל שניידר, גלובס, 29.12.2019

¹⁰ איתמר אייכנר, "יהודי אוסטרליה נגד נתניהו: מינוי ליצמן - סטירה בפניהן של קורבנות לייפר", ידיעות אחרונות, 29.12.2019

שחיתות ציבורית איננה רק המקרה הברור מאליו של קבלת שוחד כספי תמורת מעשה בתחום הסמכות השלטונית של המקבל. שחיתות ציבורית היא "שימוש פסול / בלתי הולם בעוצמה, שניתנה לבעל התפקיד על מנת לשרת את הציבור, לטובת קידום אינטרסים אישיים.¹¹

לכאורה, אפשר היה לטעון - על פי הגישה הפוליטית - שיש תפקידים (בעיקר של נבחר ציבור כסגן שר בריאות - שמשמש מזה עשור כשר הבריאות בפועל) בהם נדרש נושא התפקיד לדאוג לעצמו - ולפיכך, ניתן להצדיק את השימוש בעוצמה לטובת קידום האינטרס האישי (שכן נדרש על מנת להבטיח מינויו לתפקיד מחדש, לכאורה - למען המשך עשייה לטובת הציבור). כך, ליצמן פעל כפי שנדרש ממנו על ידי האדמו"ר מגור - דהיינו, פעל למען שולחיו, מטעמים מונה לתפקיד.

אולם מוטלת עלינו החובה לבחון היכן עובר הגבול בין פעולה פוליטית לגיטימית לשרת את המגזר החרדי בכלל, וחסידות גור בפרט, מטעמה ולמענה משמש ליצמן בפוליטיקה, לבין מעשה הפרת אמונים ושחיתות ציבורית - במסגרתו פעל ליצמן תוך הפעלה לחץ על עובדי מדינה בכירים (פסיכיאטר מחוזי ופסיכיאטרים בשירות הציבורי) לספק חוות דעת שקריות שנועדו לחלץ עבריינית מאימת הדין.

רכיב מרכזי בשיפוט השחיתות הוא השאלה עד כמה המניע המרכזי לפעולתו של נבחר הציבור הוא מניע אישי אל מול היעוד הציבורי של תפקידו.

במקרה הנוכחי, פעולות השר ליצמן נועדו לשרת את תפיסתו (ותפיסת שולחיו - בראשם האדמו"ר מגור) על טובת הקהילה, וזאת על חשבון מילוי תפקידו הציבורי - ובמקרה הנוכחי, החובה לאפשר לגורמי המקצוע למלא תפקידם באופן מקצועי ונקי.

האינטרס האישי והקהילתי הצר - הגנה על חברת קהילת חסידי גור מפני העמדה לדין, והאינטרס האישי הנוסף והמשמעותי - מניעת דיון בסוגיה שהיא טאבו בקהילה החרדית, עבירות מין בקהילה - על ידי מנהלת מוסד חינוכי בתלמידותיה. למען אינטרס אישי / קהילתי הקריב לכאורה ליצמן את יושרת המערכת הרפואית, כמו גם מערכת המשפט והיחסים הבינלאומיים (ומחויבות ישראל במסגרת הסכם בינ"ל).

לסיכום, התנהלותו של ליצמן בפרשה היתה **מושחתת** - בשל ההגדרה שלעיל, שירות אינטרס אישי (קהילתי) צר על חשבון התפקיד הציבורי, ועונה על ארבעה היבטים של שחיתות פוליטית מתוך חמשת ההיבטים המפורטים כמבחנים לבחינת שחיתות פוליטית¹²:

1. מרכזיות המניע לקדם עניין שיש לנבחר הציבור זיקה אישית אליו, בשל הזיקה האישית (הקהילתית) - חד משמעית, פעילותו בנושא נבעה בשל הזיקה האישית / קהילתית של לייפר לחסידות גור.
2. אפיון ההתנהגות המושחתת כבעלת פגיעה ממשית בציבור - כאן, פגיעה ממשית ביכולת החברה לארגן את חייה באופן פוליטי וסדר חברתי של יחסים בינלאומיים, כמו גם האמון במערכת המשפט.

¹¹ זו ההגדרה לשחיתות פוליטית של ארגון Transparency International כפי שמובאת במבוא לחיבור לשם קבלת תואר דוקטור לפילוסופיה / דורון נבות, 2009.

¹² המבוא לחיבור לשם קבלת תואר דוקטור לפילוסופיה / דורון נבות, 2009, עמ' 13-15.

3. מטרת הפעולה – הפקת טובת הנאה (לקהילת חסידות גור / לעבריינית שהחסידות חפצה בהגנתה) אישית, לא השגת עוצמה ומעמד פוליטי.

4. מעשה שלטוני מושחת – נוסף לשחיתות הפוליטית (מניע אישי / קהילתי ופגיעה ממשית בציבור), כשל אינדיבידואלי ויסוד של אשם בהתנהגות נבחר הציבור. ליצמן פועל באופן המסכן את טובת הציבור, ומודע למניעיו ויש באפשרותו להמנע מעשיית המעשה הפוגעני. במבחן זה יש משום אירוניה – שהמעשה השלטוני המושחת של ליצמן עומד במבחן המודעות לעשייה פוגענית, על מנת להציג מצג שוא כאילו העבריינית לייפר אינה כשירה לעמוד לדין – בשל העדר מודעות וכשרות פסיכיאטרית.

חמורה – בשל הנזק הכבד והפגיעה בצעירות שנפגעו (לא רק שלוש התלוננות המקוריות, אלא כל הצעירות שנפגעו על ידי לייפר שהגיעו להתלונן מאז חשיפת הפרשה), כמו גם ביחסי הקהילה היהודית החזקה באוסטרליה וישראל בפרט, ויחסי אוסטרליה – ישראל בכלל, ומתוך כך – פגיעה באינטרס הציבורי. הפוטנציאל לפגיעה משמעותית בציבור נובע גם מהפגיעה המהותית – בשל אבדן היושרה המקצועית ובשל כך אבדן האמון במערכת חוות הדעת הרפואית לבית המשפט, כמו גם אבדן האמון במערכת המשפט. זאת בנוסף לפגיעה המדינית ביחסי ישראל אוסטרליה.

ופלילית - בהדחת רופאים בכירים למתן חוות דעת שקרית, באמצעות איומים מחד ושיחודם בקידום אפשרי מאידך.